

Nr 1

Utlåtande i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.

För den enligt § 42 mom. 2 riksdagsordningen lagutskott åliggande granskningen av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning ha båda kamrarna till lagutskott hänvisat justitieombudsmannens vid innevarande riksdag avgivna berättelse angående justitieombudsmansämbetets förvaltning under år 1959.

Första lagutskottet, som verkställt granskningen, har för ifrågavarande ändamål från justitieombudsmansexpeditionen mottagit dels de diariier, vilka år 1959 förts i nämnda expedition, dels protokoll över de av justitieombudsmannen under året verkställda inspektionerna, dels ock expeditionens registratur för samma år. Därjämte ha på särskild begäran handlingarna rörande vissa av justitieombudsmannen handlagda ärenden hållits utskottet till handa.

Över den numera fullbordade granskningen får utskottet härmed avgiva utlåtande.

I ämbetsberättelsen meddelas till en början, att justitieombudsmannen Alfred Bexelius begagnat sig av semester under tiderna den 20—den 31 maj och den 7—den 26 september samt åtnjutit ledighet för utförande av honom anförtrott offentligt uppdrag under tiderna den 13—den 17 januari, den 6—den 18 april och den 16—den 21 november. Under nämnda tider har justitieombudsmannens av riksdagen utsedde ställföreträdare, hovrättsrådet Ulf Lundvik, förestått ämbetet. För att få tillfälle att ägna erforderlig tid åt de från principiell synpunkt viktigaste ärendena och för att nedbringa arbetsbalansen har justitieombudsmannen vidare med stöd av 24 § andra stycket instruktionen för riksdagens ombudsmän uppdragit åt Lundvik att under tiderna den 1 mars—den 5 april, den 1—den 19 maj, den 1—den 19 juni, den 6 augusti—den 6 september, den 27 september—den 15 november och den 22 november—den 17 december förrätta å ämbetet ankommande göromål med avseende å ärenden, vilkas avgörande justitieombudsmannen icke själv förbehållit sig.

Ämbetsberättelsen upptager en redogörelse för ärenden, som bedömts vara av mera allmänt intresse, samt vissa anmärkningar, vilka framställts vid inspektioner eller verkställda utredningar. Vissa vid inspektionsverksamheten gjorda iakttagelser ha sammanställts i särskilda avsnitt, då de bedömts kunna vara av värde för de rättstillämpande myndigheterna och tillika ägna-

de att belysa lagskipningens tillstånd. Justitieombudsmannen anmärker, att särskild uppmärksamhet ägnats åt vissa ärenden avseende administrativa frihetsberövanden.

I ämbetsberättelsen äro vidare intagna av justitieombudsmannen under år 1959 gjorda framställningar till Konungen. Framställningarna ha avsett

- 1) behovet av närmare anvisningar rörande polispersonalens vidareutbildning;
- 2) åtgärder i syfte att undanröja från rättssäkerhetssynpunkt föreliggande missförhållanden i fråga om tillämpningen av lagstiftningen rörande försörjningspliktigas intagande i arbetshem;
- 3) straffrifyrkylarades sjukförsäkringsförmåner i vissa fall;
- 4) ersättning till enskild person för skada, som uppkommit därigenom att en i lagsökningsmål inlämnad växel av misstag utlämnats till obehörig person;
- 5) ändring av nykterhetsvårdslagen i syfte bl. a. att tillgodose behovet av klara bestämmelser om befogenhet för polisen att under erforderlig tid för utredning kvarhålla alkoholmissbrukare, som misstänkes vara farlig;
- 6) behovet av medel för domsagornas expenser, så att icke kostnaderna härför, som enligt lag skola gäldas av staten, övervältras å tingslagen;
- 7) förtydligande av 60 § första stycket utlänningskungörelsen; samt
- 8) behovet av föreskrifter om provisoriskt omhändertagande av explosiv vara vid fara för missbruk.

Under sina ämbetsresor år 1959 har justitieombudsmannen inspekterat länsstyrelserna i Hallands och Jönköpings län samt landsfogdarna, lantbruksnämnderna, länsarkitekterna, länskolnämnderna och överlantmätnarna i samma län;

Göta hovrätt;

rådhusrätterna, magistraterna och överexekutorerna i Halmstad, Jönköping och Varberg;

Hallands mellersta, Hallands norra, Hallands södra, Njudungs, Norra och Södra Vedbo, Tveta, Vista och Mo samt Östbo och Västbo domsagor;

stadsfiskalen-stadsfogden i Falkenberg samt stadsfiskalerna i Halmstad, Jönköping och Varberg;

stadsfogdarna i Halmstad, Jönköping och Varberg;

landsfiskalerna i Aneby, Bodafors, Eksjö, Gislaveds, Gränna, Harplinge, Himle, Huskvarna, Höks, Kungsbacka, Mo, Nässjö, Oskarströms, Reftele, Skillingaryds, Sävsjö, Tranås, Vetlanda, Viske, Värnamo och Årstads distrikt;

Hallands läns poliskollegium;

poliskamrarna i Halmstad och Jönköping;

kommunalborgmästarna i Eksjö, Falkenberg, Gränna, Kungsbacka, Laholm, Nässjö, Tranås och Värnamo;

kronokamreraren i Halmstad;

häradsskrivarna i Falkenbergs, Halmstads, Kungsbacka och Varbergs fögderier;

distriktslantmätarna i Halmstads, Jönköpings, Varbergs och Värnamo distrikt;

barnavårdsnämnderna och nykterhetsnämnderna i Eksjö, Falkenberg, Halmstad, Huskvarna, Jönköping, Kungsbacka, Nässjö, Varberg, Vetlanda och Värnamo;

Ryhovs sjukhus i Jönköping samt rättspsykiatriska avdelningen vid nämnda sjukhus;

fångvårdsanstalterna i Halmstad och Jönköping samt fångkolonierna Mäshult i Skällinge, Singeshult i Lidhult, Skogsgård i Veinge, Tenhult samt Tönnersjöheden i Simlångsdalen;

två ungdomsvårdsskolor, nämligen Fagareds yrkesskola i Lindome och Långanäs yrkesskola i Eksjö; samt

erkända vårdanstalten för alkoholmissbrukare Lillegården i Eksjö.

Tjänstförrättande justitieombudsmannen Lundvik har under år 1959 inspekterat

rådhusrätterna, magistraterna och överexekutorerna i Landskrona och Trelleborg;

Frosta och Eslövs, Färs, Ingelstads och Järrestads, Rönnebergs, Onsjö och Harjagers, Sollentuna och Färentuna samt Vemmenhögs, Ljunits och Herrestads domsagor; ävensom

stadsfogden i Trelleborg.

Över de under 1959 handlagda klagomålen och anställda åtalen m. m. meddelas i berättelsen följande översikt:

»På sätt framgår av ämbetsberättelsen till 1959 års riksdag uppgick antalet av de från år 1958 till år 1959 balanserade, under handläggning härstädes varande ärendena till	350
Antalet under år 1959 diarieförda ärenden har uppgått till 1 022 (mot 1 020 under år 1958 och 1 009 under år 1957). Av dessa avsågo 19 justitieombudsmansämbetets organisation och dylikt. Av återstående 1 003 under år 1959 diarieförda ärenden ha anhängiggjorts genom klagomål	780
på grund av tidningsartiklar	39
på grund av anmärkning vid inspektion eller eljest	184

Summa balanserade och inkomna ärenden 1 353

Tabell över de verksamhetsområden som berörts av de under
år 1959 diarieförda ärendena¹

Verksamhetsområden	Klagomål	JO:s initiativ	Summa
<i>Domstolsväsendet (utom förvaltningsdomstolar)...</i>	125	51	176
<i>Åklagarväsendet</i>	118	31	149
<i>Polisväsendet</i>	135	15	150
<i>Exekutionsväsendet</i>	35	14	49
<i>Fångvården</i>	81	4	85
<i>Medicinalväsendet: sinnessjukvården</i>	90	3	93
i övrigt	24	1	25
<i>Nykterhetsvården</i>	13	13	26
<i>Barna- och ungdomsvården</i>	23	7	30
<i>Byggnadsväsendet</i>	7	3	10
<i>Hysesregleringen</i>	12	—	12
<i>Lantmäteriet</i>	4	1	5
<i>Skolväsendet</i>	16	1	17
<i>Taxeringsväsendet</i>	18	14	32
<i>Administrationn i övrigt (avseende andra ärenden än de ovan nämnda)</i>			
centrala statliga verk och nämnder	49	9	58
länsstyrelser	34	32	66
andra lokala organ	48	14	62
<i>Statens affärsdrivande verk</i>	7	—	7
<i>Kyrkliga myndigheter</i>	5	2	7
<i>Kommunala myndigheter (i övrigt)</i>	44	13	57
<i>Kungl. Maj:t i statsrådet och riksdagen</i>	9	—	9
<i>Enskilda sammanslutningar och personer</i>	29	—	29
<i>Förfrågningar, orediga klagomål o. d.</i>	27	—	27

¹ Åtskilliga ärenden ha avsett flera verksamhetsområden.

Av ovan berörda 1 353 ärenden ha under år 1959:

1) till annan myndighet överlämnats	13
2) såsom återkallade avskrivits	8
3) utan åtgärd avskrivits	184
4) efter vederbörandes hörande eller efter annorledes verkställd utredning avskrivits	619
5) till åtal hänvisats (4 åtal i 5 ärenden)	5
6) föranlett framställningar till Kungl. Maj:t	8
7) föranlett rättelse, påpekande, erinran eller annan åtgärd	247
och äro vid 1959 års slut:	
8) i avbidan på infordrad förklaring, påminnelse avgivande eller annan utredning vilande	122
9) i avbidan på domstols eller myndighets beslut vilande	30
10) på prövning beroende	117

Summa 1 353

För nedan angivna fel och försummelse i tjänsten har under år 1959 förordnats om åtal mot:

- 1) en hovrättsassessor för obehörig rättshjälp åt enskilda personer;
- 2) en landsfiskal för dröjsmål och fel vid handläggning av utsökningsmål;

- 3) en landsfiskalsassistent för felaktig handläggning av ärenden om återtagande av avbetalningsgodis; samt
- 4) en t. f. komminister för vigselvägran.»

Rörande arbetsbalansen anmärkes i berättelsen, att antalet under år 1959 avgjorda ärenden uppgått till 1 084 mot 955 under år 1958, 888 under år 1957 och 631 under år 1956. Denna ökning av antalet avgjorda ärenden, som ägt rum trots att antalet vidlyftiga och svårbemästrade mål varit ovanligt stort, sammanhängde med att ämbetet — genom samtidig tjänstgöring av justitieombudsmannen och dennes ställföreträdare — varit dubblerat under sex månader under år 1959 mot endast tre månader under år 1958. Härigenom hade antalet vid årsskiftet 1959/60 balanserade ärenden nedbringats till 269 mot 350 vid föregående årsskifte. Förbättringen vore i själva verket större än dessa siffror angäve. Ett stort antal remisser i anledning av anmärkningar vid sista inspektionsresan år 1958 hade på grund av brist på personal kunnat expedieras först i början av år 1959. Remisser i anledning av anmärkningar vid sista inspektionsresan år 1959 kunde däremot expedieras i december samma år.

Berättelsen upptager vidare meddelande därom, att under 1959 någon förklaring av lag, i den ordning § 20 regeringsformen bestämmer, icke blivit meddelad av Kungl. Maj:t.

I berättelsen har justitieombudsmannen intagit en framställning till riksdagen om anslag för upprättande av register till justitieombudsmannens ämbetsberättelser för åren 1911—1960.

I särskild ordning har justitieombudsmannen till riksdagen överlämnat förteckningar över dels vilka av föregående riksdagar fattade beslut och gjorda framställningar som blivit under det sistförflutna året av Kungl. Maj:t gillade och föranlett bestämmelsers utfärdande eller annan åtgärd, dels ock vilka beslut och framställningar som icke blivit för Kungl. Maj:t föredragna eller av Kungl. Maj:t prövade.

Utskottet. Den av justitieombudsmannen till riksdagen gjorda framställningen om anslag för upprättande av register till justitieombudsmannens ämbetsberättelser för åren 1911—1960 kommer utskottet senare att behandla särskilt.

Vid den granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning, som utskottet grundlagsenligt förehått, har icke någon anledning till anmärkning förekommit, vilket utskottet härmed för riksdagen
anmäler.

Stockholm den 27 januari 1960

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: fru Gärde Widemar, herrar Ahlkvist, Per Olofsson, Robert Johansson, Per-Olof Hanson, fröken Mattson, herrar Arvidson och Fagerström;

från andra kammaren: herr Hedqvist, fru Boman, herrar Östrand, Fröding, Jacobsson i Sala, fru Löfqvist och herr Ågren.